

Inhoud

Woord vooraf	11
1. De strijd tussen vlees en Geest <i>ds. A. van der Zwan</i>	15
2. Liefde als vrucht van de Geest <i>ds. A.C. Uitslag</i>	31
3. Blijdschap als vrucht van de Geest <i>ds. K. Hoefnagel</i>	45
4. Vrede als vrucht van de Geest <i>ds. J.M.J. Kieviet</i>	59
5. Lankmoedigheid als vrucht van de Geest <i>ds. A. van Heteren</i>	71
6. Goedertierenheid als vrucht van de Geest <i>ds. A.A. Egas</i>	87
7. Goedheid als vrucht van de Geest <i>ds. L.A. den Butter</i>	101
8. Geloof als vrucht van de Geest <i>ds. K. Visser</i>	115
9. Zachtmoedigheid als vrucht van de Geest <i>ds. M.J. Kater</i>	127
10. Matigheid als vrucht van de Geest <i>ds. A. van der Zwan</i>	141
11. Vreemdeling zijn <i>ds. J. Westerink</i>	157

1

De strijd tussen vlees en Geest

‘En ik zeg: Wandelt door den Geest en volbrengt de begeerlijkheid des vleses niet. Want het vlees begeert tegen den Geest, en de Geest tegen het vlees ...’ (Gal. 5:16-17a)

De heiligmaking is een zaak waarvan het belang moeilijk overschat kan worden. Denk maar aan wat de Hebreëenschrijver ervan zegt: *‘Jaagt de vrede na met allen, en de heiligmaking, zonder welke niemand den Heere zien zal’* (Hebr. 12:14). Men heeft wel gezegd: in het christelijk geloof *draait* het allemaal om de rechtvaardigmaking, maar het *gaat* uiteindelijk om de heiligmaking. Het gaat hier immers over de weg waarlangs de Heilige Geest een mens rijp maakt voor de hemel. Behalve dat het dus een belangrijk onderwerp is, is het ook een diep onderwerp. We hebben het over het proces waarin een kind van Adam steeds meer moet gaan lijken op de tweede Adam, Jezus Christus. Wat een diepe en tegelijk hoge zaak is dat; door de genade van de Heilige Geest het beeld van Christus te mogen vertonen! Vervolgens is heiligmaking ook een heel breed onderwerp. Het beslaat heel het geestelijke leven van een kind van God, vanaf de dag dat hij wederom geboren wordt tot de dag dat hij tot zijn eigen verwondering mag ingaan in het land van Immanuël. Alle dagen die daartussen liggen, worden gekenmerkt door heiligmaking. Ten slotte kun je over dit onderwerp ook zeggen dat het iets is wat

voor veel christenen de nodige vragen en moeiten oplevert. Dat hangt voor een belangrijk deel samen met de kwestie waar we in dit hoofdstuk eerst eens op in willen gaan: dat er twee krachten zijn, die beide in het leven van een gelovige aanwezig zijn en voortdurend om voorrang strijden. Die twee tegengestelde krachten of beginselen krijgen in de Bijbel verschillende namen. Te denken valt aan wat Paulus in Efeze 4 schrijft over ‘de oude en de nieuwe mens’. Je kunt het ook zeggen op de manier van Galaten 5: het ‘vlees’ staat tegenover de ‘Geest’.

Tweestrijd

Het gaat in dit hoofdstuk dus over een strijd. Nu heeft Job al eens de verzuchting geslaakt dat ieder mensenleven daardoor getekend wordt: *‘Heeft niet de mens een strijd op de aarde?’* (Job 7:1) Iemand hoeft niet bekeerd te zijn om zich dat voor te kunnen stellen. Ieder mens kent wel iets van *the struggle for life*. Daarbij is het overbodig om te zeggen dat de dagelijkse worsteling om het bestaan in een willekeurig ‘derdewereldland’ van een heel andere orde is dan in het welvarende Nederland. Toch kennen wij er ook wel iets van. In deze gebroken, door de zonde getekende wereld is er altijd wel iets om over te piekeren of om je zorgen over te maken. Echter, over die – algemeen menselijke – ervaringen gaat het ons nu niet. Het gaat ons om een strijd die slechts door een bepaald deel van de mensheid wordt gekend. Gods Woord zegt zelfs dat die strijd niet eens door alle kerkgangers wordt gekend. Er is namelijk genade nodig, levendmakend werk van de Heilige Geest in je hart, om die strijd tussen vlees en Geest te (her)kennen.

Zo geeft ook dit aspect van het geestelijke leven reden tot zelfonderzoek. Het gaat over zaken die niet iedereen kent. Dingen, die ook niet iedereen naar zich toe moet halen om er ‘op eigen houtje’ maar vast mee aan de slag te gaan. Nee, je moet – vóórdát je het pad van de heiligmaking opgaat en de strijd des geloofs leert strijden – eerst bij het kruis geweest zijn. Je moet door de enge poort gegaan zijn. De Geest moet in ons leven aan het werk gegaan zijn, met Zijn ontdekkende werk dat uitdreef tot de enige Zaligmaker Jezus Christus.

Deel ik in Gods genade?

Wanneer dat werk van de Heilige Geest ter sprake komt, is het goed mogelijk dat er dienaangaande al de nodige vragen in het hart leven. Hoe herken je bij jezelf dat de Heilige Geest überhaupt aan het werk is gegaan? Zijn daar tekenen van te geven? Daarbij is aan verschillende zaken te denken. Het is de Geest, Die in al de waarheid leidt (Joh. 16:13) en dat betekent onder meer dat Hij je laat zien wie je zelf ten diepste bent en ook met welke God je te maken hebt. Een goeddoend God, Die recht heeft op je leven, maar Die je al zo lang veracht en genegeerd hebt. Het is de Geest, Die door Zijn ontdekkend licht schuldbesef en Godsgemis werkt, zo sterk dat je het niet meer kunt uithouden. Het is de Geest, Die ruimte schept en ook oog geeft voor de Zaligmaker, Die het antwoord is op alle geestelijke vragen, Jezus Christus. En de Geest geeft niet alleen oog voor Hem, maar doet ook delen in Zijn borgwerk. *‘Hij zal het uit het Mijne nemen, en zal het u verkondigen’* (Joh. 16:14).

En als je door genade aan de Zaligmaker verbonden mag zijn en door het geloof in Zijn werk leerde rusten, werkt de Geest van God nóg iets wat er voorheen niet was. Doordat Hij de liefde van God uitstortte in je hart, wekt Hij wederliefde op. Een verlangen om God in Christus nu ook geheel toegewijd te zijn en om nooit meer Zijn toorn op te roepen. Een begeerte om voortaan gehoorzaam te zijn aan Zijn heilige wet. Wonderlijk, als je bedenkt dat Paulus in Galaten 5 ook kan zeggen dat gelovigen juist vrij zijn van de wet (zie bijvoorbeeld vers 18). Daarmee bedoelt Hij niet de eis van de wet, maar de vloek en de verdoemende kracht ervan. Maar ieder die door Gods genade van die vloek der wet bevrijd is, krijgt behoefte om Gods geboden tóch te mogen houden. Zoals de berijming van de Tien Geboden het zo mooi zegt: *‘Gun door ’t geloof in Christus krachten ... om die te doen uit dankbaarheid!’*¹

Je bent er nog niet

Wie iets van bovengenoemde zaken in zijn eigen leven mag terugvinden, zal ook het verlangen kennen naar de volmaakte dienst aan God. Veel kinderen van God ervaren in de eerste tijd na hun bekering een sterke trekking naar de hemel. Wat een aanlokkelijk vooruitzicht: God eenmaal volmaakt te mogen kennen, dienen en beminnen! Je zou heel de weg daarheen soms wel willen overslaan.

Maar nu blijkt de Heere het in Zijn grote wijsheid voor Zijn kinderen nodig te keuren om tussen die allereerste ervaring van Zijn liefde en dat eeuwig prijzen voor Zijn troon inderdaad een bepaalde afstand te scheppen. Tussen de wedergeboorte en het sterven ligt een weg om te bewandelen. En op die weg moet van alles en nog wat geleerd en trouwens ook afgeleerd worden. De gelovigen zijn – zolang ze in dit leven zijn – onderweg. Dat is trouwens een hele gewaarwording voor zo iemand, die in het begin van het geestelijke leven zo hemelsgezind was en zo'n sterk verlangen had gekregen om volmaakt te zijn. Een hele gewaarwording, die eerstvolgende keer als je weer op de zonde in je leven stuit, die je wel leerde *haten*, maar ook moet leren *laten*.

Weet u nog het moment dat u daarachter kwam? Wellicht was de tijd van de eerste liefde al even gaande. Misschien moet je wel zeggen: Die tijd liep op z'n eind. En je had zoveel moois aan God beloofd. Zoveel gezegd en gezongen, en ook nog met een eerlijk hart: *'Nu zal mijn ziel, nu zullen al mijn zinnen, o God, mijn sterkt', U hartelijk beminnen'* (voorzang Ps. 18). Maar toen kwam je erachter dat je er nog niet was. Wel door genade op de weg gebracht, maar nog lang niet gearriveerd. En niet alleen met iets nieuws in je hart, door God Zelf erin gelegd. Er zit ook nog iets anders. Iets waarvan je even had gehoopt het voor altijd achter je te kunnen laten. Helaas: diep in je hart zit ergens nog dat oude. De oude mens. Dat vleselijke bestaan, verkocht onder de zonde (Rom. 7:14). En tussen dat oude en dat nieuwe kan het zo ontzaglijk tekeergaan ...

Een omstreden zaak

Onder christenen is wat zojuist gezegd werd, bepaald geen uitgemakte zaak. Zo zijn er mensen die zo hoog tegen een kind van God opkijken alsof zo iemand een heilige zou zijn, die de strijd tegen de zonde in feite achter zich kan laten. Anderen die de Heere nog maar pas hebben leren vrezen en nog niet 'op hun neus gegaan zijn' met hun goede voornemens, kunnen voor zichzelf zulke optimistische gedachten koesteren. Dat duurt meestal niet zo lang en dat is maar goed ook. Op de leerschool van de genade wordt God op het hoogst verheerlijkt, maar moet je als mens op het diepst vernederd worden. Er is echter ook nog iets anders: mensen die vanuit bepaalde theologische vooronderstellingen er moeite mee hebben als het geestelijke

leven als een strijd wordt omschreven. Die zeggen: Als een mens eenmaal genade heeft gekregen en hij blijft elke dag voldoende uit de bron van die genade putten, dan hoeft zo iemand geen tweestrijd meer te hebben. Dan hoeft hij ook niet voortdurend op te lopen tegen de dagelijkse zwakheden. Dat hoort bij beginnelingen. Maar, als je maar ver genoeg vordert in het geestelijke leven, kun je die beginfase als het ware overgroeien.

Wat zullen we van deze dingen zeggen? Iemand zei eens: Als je de waarheid op het spoor wilt komen, moet je beginnen bij de bron, dat is Gods Woord. Vervolgens is het ook goed om te luisteren wat, op grond van dat Woord, de belijdenisgeschriften zeggen. En daarna – in die volgorde! – is het ook nuttig om te vragen hoe Gods kinderen dat in hun leven ervaren.²

Het getuigenis van de Schrift

Wat zegt dan om te beginnen de Bijbel over het karakter van het christenleven? Daarvoor kunnen we vooral in de brieven van Paulus terecht. Dat komt onder meer doordat deze apostel – meer dan andere Bijbelschrijvers – in zijn geschriften iets weergeeft van zijn persoonlijke geestelijke ondervinding. Zo horen we hem bijvoorbeeld tegen het eind van Romeinen 7 zeggen: *‘Want het goede, dat ik wil, doe ik niet, maar het kwade, dat ik niet wil, dat doe ik. (...) Zo vind ik dan deze wet in mij: als ik het goede wil doen, dat het kwade mij bijligt. (...) Ik ellendig mens, wie zal mij verlossen uit het lichaam dezes doods?’* Dat is als het ware een stukje uit het dagboek van de apostel Paulus. Deze zaken vinden vervolgens weerklank in bijvoorbeeld Galaten 5, waar de controverse met de woorden ‘vlees’ en ‘Geest’ wordt aangeduid. Twee krachten die zo nadrukkelijk tegenover elkaar staan, als bevonden ze zich op een slagveld. Ook in Efeze 4 wordt op ditzelfde aambeeld geslagen, hoewel de toon lieflijker is. Daar is sprake van ‘aandoen’ en ‘uittrekken’. Het is alsof we een kijkje nemen in een kleedkamer waar oude kleren afgelegd worden en nieuwe kleren aangetrokken. Maar dat omkleden is geen kwestie van je even achter een gordijn terugtrekken. Nee, zeggen ook de Griekse werkwoorden die Paulus daar gebruikt: dat duurt maar voort! En dat is kenmerkend voor alle genoemde Schriftgegevens. Ze wijzen heel nadrukkelijk op iets waar de nodige tijd mee gemoeid is. Heiligmaking is een proces.

Het belijden van de Kerk

Wat zeggen de belijdenisgeschriften in navolging van de Bijbel? In Zondag 33, waarin het gaat over de dagelijkse bekering, gaat het over iets wat nog veel ingrijpender is dan het ‘verkleiden’ uit Efeze 4. De Heidelbergse Catechismus spreekt daar over ‘opstaan en afsterven’. De nieuwe mens staat op uit de doden en de oude mens moet gekruisigd worden. En wat te denken van dat beroemde antwoord uit Zondag 44, dat zelfs de allerheiligsten, zolang ze in dit leven zijn, nog maar een klein beginsel hebben van de nieuwe gehoorzaamheid?

Vervolgens kunnen we ook de Nederlandse Geloofsbelijdenis opslaan. In artikel 29 wordt gesproken van de kenmerken van Gods kinderen. Guido de Brès tekent hun leven onder meer met deze woorden: *‘Alzo nochtans niet, alsof er nog geen grote zwakheid in hen zij; maar zij strijden daartegen door den Geest al de dagen huns levens ...’* En wat levert die voortdurende strijd op? Deze strijd geeft hun de noodzaak om *‘gestadiglijk hun toevlucht te nemen tot het bloed, den dood, het lijden en de gehoorzaamheid van de Heere Jezus’*.

Ook het laatste hoofdstuk van de Dordtse Leerregels spreekt in dit opzicht boekdelen. Tussen twee haakjes: als iemand u ooit wil wijsmaken dat de Dordtse Leerregels een hoeveelheid dogmatische instructies bevatten zonder enig pastoraal invoelingsvermogen, dan moet u zo iemand maar aanraden om hoofdstuk 5 van de Leerregels eens te lezen. Daar wordt een kind van de Heere zo levensecht, zo eerlijk en daarmee zo pastoraal getekend, precies zoals het is. Mét de struikelpartijen, mét de valpartijen, mét de overgebleven zwakheid en mét de noodzaak dat de Heere er elke keer weer Zelf aan te pas komt om zo’n mens uit de zonde op te rapen en hem opnieuw genade te bewijzen.

De ondervinding van de gelovigen

En hoe ervaren Gods kinderen deze dingen? Van Maarten Luther is bekend dat hij niet eens over geloof wilde spreken als dat geloof niet een ‘aangevochten’ geloof was. Want alleen een aangevochten geloof, dat onder meer weet heeft van een *innerlijke* strijd, draagt het stempel van Gods genade. En het heeft vanwege de voortgaande strijd ook steeds weer behoefte áán genade.

Kent u ook die andere naam uit de kerkgeschiedenis, van de Engelse

puritein John Owen? Onder zijn vele geschriften bevindt zich een boekje met de titel *On the indwelling sin* – over de inwonende zonde. Daarin beschrijft hij op een zeer aangrijpende wijze hoe de zonde niet alleen aanwezig blijft in het leven van iemand die genade kent, maar hoe die zonde bij tijden ook de overhand kan krijgen. De naam ‘inwonende zonde’ is in dit verband veelzeggend. Stel het maar heel concreet voor. Je bewoont een huis. En iedere morgen als je aan tafel gaat zitten om te eten, zit er nóg iemand. Iemand die je wel weg kunt kijken en van wie je een hartgrondige afkeer hebt gekregen: meneer Zonde. Toch krijg je hem met geen stok de deur uit. Hoewel je je uiterste best doet om van hem af te komen, blijft hij levenslang kostganger en huisgenoot. De *inwonende* zonde.

Diabolisten

In dit verband is het nuttig om nog een Engelse puritein ter sprake te brengen, namelijk John Bunyan. Velen zijn bekend met zijn *Christenreis naar de eeuwigheid*. Maar las u ooit *De Heilige Oorlog*? Bunyan beschrijft de lotgevallen van stad Mensziel, ooit geschapen door El-Schaddai, en derhalve het wettig eigendom van El-Schaddai en Diens Zoon, Prins Immanuël. Op een kwade dag komt Mensziel echter in opstand tegen het wettig gezag door te luisteren naar de influisteringen van El-Schaddai’s tegenstander, Diabolos. De stad wordt door hem bezet en kan alleen door ingrijpen van Prins Immanuël en Zijn troepen heroverd en opnieuw tot beeldrager van El-Schaddai gemaakt worden.

Het is heerlijk om in de eerste hoofdstukken van dat geschrift van Bunyan te lezen hoe God een verloren mensenkind overwint met Zijn Woord en Geest en tot bekering leidt. Echter ... halverwege het boek gebeurt er iets ergs. Dan komt er een dag dat een zekere meneer Vleselijke Gerustheid invloed krijgt op de burgers van stad Mensziel en dat men langzamerhand de waakzaamheid verliest en zelfs in slaap valt. Men is niet meer bedacht op aanvallen en gevaren. En intussen verlaat – zonder dat de bevolking er erg in heeft – Prins Immanuël teleurgesteld de stad. Maar terwijl Hij Zich tijdelijk terugtrekt, komen er ineens vanuit allerlei hoeken en gaten figuren voor de dag van wie men dacht dat ze niet meer in de stad waren: de zogenaamde diabolisten. Aanhangers van Diabolos, die model staan voor allerlei begeerten, neigingen en krachten die de ziel van

een gelovige weer in de macht van de zonde willen brengen. Gelukkig vertelt Bunyan er ook bij hoe opnieuw Prins Immanuël de stad herovert en de vijanden verslaat. Als Hij aan het eind van het boek de burgers toesprekt, laat hij echter wel doorschemeren dat het tot in de hemel zal duren voordat men voorgoed verlost zal zijn van de diabolisten. Met andere woorden: de gelovige houdt levenslang last van het opspelen van zijn 'oude natuur'.³

Twee geestelijke principes

Met dit alles in gedachten gaan we nog eens terug naar Galaten 5. In vers 16 tot en met 18 gaat het om die tegenstelling van 'vlees' en 'Geest'. Die twee beginselen zijn in de ziel aanwezig. Het woord 'vlees' heeft overigens niet alleen betrekking op het lichaam, maar duidt op het *oude*, dat herinnert aan het leven van vóór de bekering. Het woord 'Geest' ziet op wat de Geest heeft gewerkt: dat nieuwe verlangen, dat hartelijke voornemen, waardoor Gods kind zingt: '*k Zal met mijn ganse hart Uw eer vermelden, Heer, U dank bewijzen!*' (Ps. 138:1)

Galaten 5 vertelt verder, wat die twee beginselen in de praktijk van het leven voortbrengen. Aan de ene kant horen we over de *werken* van het vlees. Treffend uitgedrukt, want voor 'werken' kun je zelf de handen nog uit de mouwen steken. Maar wat anderzijds door het beginsel van de Geest wordt genoemd, is geen 'werk', maar 'vrucht'! Die maak je niet, die groeit. En zoals de vruchten van het land is ook de vrucht van de Geest geschenk van God aan de mens. Bevrijdend als je zo de heiligmaking mag gaan beleven. Intussen wordt het wel de beleving van elk kind van God: die vrucht en die werken komen beide naar voren in het leven. En tussen het vlees en de Geest woedt een niet aflatende, verbitterde strijd ...

In gevecht met jezelf

Niemand houdt ervan om te strijden. Gods volk krijgt er op verschillende fronten mee te maken. Zo moeten ze strijd voeren tegen de geestelijke boosheden in de lucht, zegt Efeze 6. Dat is op zich al heel wat: vechten tegen de duivel. Daarnaast valt het ook niet mee om erachter te komen dat je sinds je bekering ook een probleem hebt met de wereld om je heen. Vroegere vrienden kunnen zich ineens als vijanden ontpoppen. Heftig, en ook pijnlijk. Maar is er

een pijnlijker strijd denkbaar, dan die een mens tegen zichzelf te voeren heeft? Sálomo heeft al gezegd: *‘De lankmoedige is beter dan de sterke, en die heerst over zijn geest, dan die een stad inneemt’* (Spr. 16:32). Het is eigenlijk ook zo verwarrend. Je mag aan de ene kant door genade zeggen: ‘Die ene kant die in mijn hart leeft, en die door de Geest opgewekt is en aangestuurd wordt, dat ben ik.’ *Tegelijkertijd* moet je echter ook bekennen: ‘Die andere kant aan mijn leven, dat ik vleselijk ben, verkocht onder de zonde, geneigd om mij uit te leven en mij om te wentelen in de modder van de ongerechtigheid, dat ben ik ook!’ Dat dubbele in een mensenhart is er nu de oorzaak van dat er zoveel vragen en moeiten bestaan in het leven van wie genade mogen kennen. Te moeten inleven, wat Paulus in Galaten 5 vers 17 beschrijft: *‘Alzo dat gij niet doet hetgeen gij wildet.’* Daarom is een gelovige geen gesteven heilige die altijd keurig in het spoor loopt. En we moeten van Gods kinderen ook geen beeld schetsen alsof ze altijd met een glimlach op het gezicht kunnen huppelen van zielenvreugd. Er zijn immers zo vaak tijden dat ze hun wens juist niet verkrijgen. Ze hebben leren uitzien naar een leven van gehoorzaamheid aan Gods geboden en het vinden van vreugde in het onderhouden van Zijn inzettingen. Maar ze komen er zo vaak niet eens in de buurt ... Daarom moet je van een gelovige zeggen: Hij of zij is een mens met een knak. Ofwel: een mens met een doorn. Of, om het in de woorden van vers 17 te zeggen: een gelovige is iemand met een permanent aanwezige aartsvijand. Vlees en Geest staan tegenover elkander, als waren het twee legers uit de Eerste Wereldoorlog. Diametraal tegenover elkaar staand, ingegraven in loopgraven, in een oorlog die nooit in een wapenstilstand kan of mag eindigen ...

De kracht van de oude mens

Paulus gebruikt in het al eerder genoemde Romeinen 7 een beeld dat nog verder gaat. Hij klaagt en vraagt: *‘Ik ellendig mens, wie zal mij verlossen uit het lichaam dezes doods?’* (Rom. 7:24) Daar wordt een wel zeer aangrijpend beeld verondersteld, namelijk van een veroordeelde moordenaar die voor straf het lichaam van zijn slachtoffer op zijn rug moet meedragen. De Romeinse overheid heeft, naar men zegt, ten tijde van de apostel dergelijke gruwelijke bestraffingen uitgevoerd. De apostel zegt: Zo voel ik me nu geestelijk ook. Vastgebonden

aan een 'lijk' – mijn oude mens. En ik kom er maar niet vanaf. Ik heb een Ander nodig om mij ervan te bevrijden. Gelukkig dat de apostel er ook meteen bij zegt dat hij weet bij Wie die bevrijding te verkrijgen is: *'ik dank God, door Jezus Christus, onzen Heere'* (vers 25). Die kant zit gelukkig ook aan het leven van de genade. Maar intussen heb je dus wel levenslang een last te torsen en een strijd te voeren. Levenslang: soms komt een kind van God op hoge leeftijd er nog met schrik achter dat die oude mens niet dood, maar nog springlevend is!

Daarvan geeft de Bijbel toch ook voorbeelden? Zou Noach er nog op gerekend hebben, na alles wat hij vóór en tijdens de zondvloed meegemaakt had, dat de oude mens naderhand nog zoveel vat op hem zou krijgen dat hij voor het oog van zijn familie naakt en dronken in zijn tent zou komen te liggen? En zou Lot ooit verwacht hebben dat hij, na uit Sódóm verlost te zijn, uiteindelijk nog in die zonde zou vervallen waartoe zijn dochters hem hebben verleid? Denk verder aan mannen als Izak en Sálomo, bij wie op hun oude dag ook de oude mens nog zoveel kracht blijkt te hebben. En het gevolg? Wie zelf met de kracht van het vlees te worstelen kreeg, weet het wel. Je moet inleven wat het betekent 'tot alle boosheid geneigd te zijn' (Zondag 23 HC). Een gelovige, wiens vlees een tijdlang de overhand heeft, is nergens te goed voor. Maar vervolgens verliest het geloof door die macht van het vlees ook veel van de vrede en de zekerheid die voorheen werd ervaren. Twijfel is een van de vaste metgezellen van de oude mens.

Heb ik mij niet vergist?

Ook op dit punt geeft John Bunyan aanschouwelijk onderwijs in *De Heilige Oorlog*. Als namelijk stad Mensziel geestelijk verachttert, en Immanuël Zich tijdelijk heeft teruggetrokken terwijl de al genoemde 'diabolisten' voor de dag komen, trekt ook Diabolos zelf naar de stad om haar te heroveren. Bunyan vertelt dat Diabolos twintigduizend man bij zich heeft uit het volk van de Twijfelaars. De compagnies waarin dat leger verdeeld is, dragen veelzeggende namen: er zijn Verkiezingstwijfelaars, Verlossingstwijfelaars, Genadetwijfelaars en Zaligheidstwijfelaars. Bunyan wil maar aangeven, waar de duivel Gods kind allemaal aan kan doen wanhopen als hij zo iemand weer eens tot zonde heeft verleid.

Intussen is het wel een hele vraag: Heb ik mij niet vergist? En hoe kan waar van vals onderscheiden worden? Daarbij kan Galaten 5 ons helpen. We zullen in de komende hoofdstukken het een en ander horen over de vrucht van de Geest. Wat is de eerste vrucht die Paulus in vers 22 noemt? Liefde. En dat maakt nu zo'n groot verschil uit, onder meer in je houding ten opzichte van de zonde. Wilt u de zonde liever mijden en ontvluchten? Waarom wilt u dat dan? Is het uit angst voor straf? Is het om de nare gevolgen van de zonde te voorkomen? Is het omdat u bang bent uw reputatie te verliezen als uw zonden alom bekend zouden worden? Of is het om een heel andere reden, namelijk dat u uw Geliefde niet wilt kwetsen? Werd de zonde voor u het grootste kwaad, omdat zij God onteert en vertoornt?

Hier liggen allerlei vragen, die een heel persoonlijk antwoord moeten krijgen. Waarom zoek ik de Heere, waarom bezoek ik de kerkdiensten, waarom grijp ik naar Zijn Woord, waarom buig ik mijn knieën? Is het omdat ik anders voor eeuwig naar de hel ga? Is het omdat ik bang ben voor het misnoegen van God? Is het omdat ik er beter van wil worden? Is het uit eigenbelang? Óf heb ik liefde tot God Die liefde is? Sprekend is in dit verband de geschiedenis van Jozef en de vrouw van Potifar in Genesis 39. Waarom weigert Jozef in te gaan op de verleidingen en de list van de vrouw van Potifar? Is het omdat men dat niet hoort te doen? Is het omdat hij zegt: Ik heb in mijn meester Potifar zo'n goede baas dat ik het niet over mijn hart kan verkrijgen hem te bedriegen? In Genesis 39 vers 9 komt het hoge woord eruit. Jozef zegt: *'Hoe zou ik dan dit een zo groot kwaad doen en zondigen tegen God?'* Daar horen we de taal van de liefde.

De toetssteen van de liefde

En zo is er toch een wezenlijk verschil tussen een bekeerd en een onbekeerd persoon. Als een onbekeerde 's morgens opstaat, heeft hij in principe het plan om die dag voor zichzelf te besteden, en daar hoort het uitleven van de zondige begeerten nu eenmaal bij. Het kan zijn dat hij halverwege de dag ergens spijt van heeft of dat hij denkt: Dat zou toch eigenlijk anders moeten zijn in mijn leven. Maar de goede voornemens die daaruit voortvloeien, zijn binnen de kortste keren weer vergeten.

Een kind van God staat 's morgens op, maar begint de dag al met een hartelijk verlangen. Die staat bij wijze van spreken op, met de voorzang van Psalm 18: *'Nu zal mijn ziel, nu zullen al mijn zinnen, o God, mijn sterkt', U hartelijk beminnen ...'* Immers, de Heere is het zo waard om met heel mijn hart gediend en bemind te worden! Aan het eind van de dag gaat hij op de knieën, maar is de toon vaak zo anders dan aan het begin. Misschien eindigt hij de dag wel met woorden in de trant van Psalm 130: *'Zo Gij in 't recht wilt treden ... dan kan ik niet bestaan.'* En toch ... toch bidt hij erachteraan: Maar morgen hoop ik weer op te staan met Psalm 18. Want U bent het zo eeuwig waard, lieve Heere! ⁴

De hulp van Gods Geest

Maar als de oude mens in de geestelijke strijd de overhand heeft gekregen? Als overal in je leven de diabolisten opduiken en je weet je geen raad? Dan kunnen we elkaar geen andere raad geven dan wat Paulus in Galaten 5 vers 16 zegt. Uitleggers hebben erop gewezen dat het slot van dat vers in feite geen bevel bevat, maar een belofte. Vrij vertaald staat er dan: Als u door de Geest wandelt, zult u op die manier de begeerlijkheden van het vlees niet volbrengen. Anders gezegd: Als u zich door de Heilige Geest laat leiden, zal het vlees in uw leven niet het laatste woord hebben. Wat is dus van het grootste belang? *'Wandelt door den Geest.'* Met andere woorden: Stel u onder de invloed, de leiding en de genade van de Heilige Geest. Hoe dat gaat? Dat heeft te maken met luisteren naar het Woord, maar ook met het gebed.

We kunnen hierbij nogmaals leren van wat Bunyan schrijft in *De Heilige Oorlog*. Daarin staat te lezen dat de burgers van stad Mensziel op een zeker moment toch weer van de invloed van Diabolos en zijn trawanten af willen en dat men uitzielt naar de terugkeer van Prins Immanuël. Daarom wordt een smeekschrift aan Prins Immanuël opgesteld. Bunyan tekent daarbij met zijn geestelijke fijngevoeligheid aan, dat het smeekschrift tot stand komt met behulp van iemand die een bijzondere naam draagt: de Oppergeheimschrijver. Deze helpt niet alleen bij het opstellen van de brief, maar zet er ook Zijn handtekening onder. Wie is hij, deze Oppergeheimschrijver? Dat is de Heilige Geest.

Dus hoe komt stad Mensenziel weer onder de tirannie van Diabolos

vandaan? Doordat de inwoners gaan bidden met hulp van en in de kracht van de Geest.

Vindt u Psalm 119 vers 3 ook zo mooi? *‘Och, schonkt Gij mij de hulp van Uwen Geest!’* In het licht van het bovenstaande zeggen we tegen elkaar: Leefden we er maar meer bij. Zou dat het leven niet heel anders maken, als we dat nu werkelijk dagelijks zongen en baden en beleefden?

Wat is het besef nodig dat bij elke geestelijke struikeling of verachtering er een smeekschrift naar Immanuël moet. En dat de handtekening van de Oppergeheimschrijver onder dat smeekschrift te vinden is. Wilt u geestelijk leven ontvangen? Dat wordt alleen ontvangen als de Geest genadig gaat bedienen uit Christus. Wilt u geestelijk groeien? Dan is de kern van die groei gelegen in de toenemende afhankelijkheid van de Geest en van de Heere Jezus. Van daaruit is het van het grootste belang om ook te leren doorzien waar de zwakke plekken in het pantser zitten, waar Diabolos gemakkelijk een ingang kan krijgen. Dat is voor ieder weer wat anders. En dan mét die zwakke plekken de toevlucht nemen tot Prins Immanuël. Om van Hem kracht af te smeken die nodig is voor wat Paulus noemt: ‘het vlees gekruist te hebben met de bewegingen en begeerlijkheden’ (Gal. 5:24).

Troost voor vermoeide strijders

Dat gedeelte uit Galaten 5 bevat uiteindelijk ook een heerlijke belofte. We merkten al op dat het tweede deel van Galaten 5 vers 16 geen bevel, maar een belofte bevat. Wandel door de Geest, en zo zult u merken dat de begeerlijkheden van het vlees niet het laatste woord hebben. Dat de gelovige die belofte krijgt, is eigenlijk ook niet zo vreemd als je let op de woorden die de apostel gebruikt. Kijk nog eens naar vers 16 en 17. Daar staan die twee vijanden tegenover elkaar. Het vlees staat tegenover de Geest en de Geest tegenover het vlees. Ze zijn als twee vijanden in loopgraven. Echter, die ene wordt geschreven met een hoofdletter en die andere niet. Een van de twee aartsvijanden wordt genoemd naar de Geest des Heeren. Die Geest zweefde ooit op de wateren van de oervloed (Gen. 1:2). Hij was en is krachtig genoeg om het leven voort te brengen waar het eerst niet was. Dat bewees Hij in de schepping en dat bewijst Hij ook vandaag nog in de herschepping van dode zondaren. En met die

goddelijke kracht staat de Heilige Geest nu ook garant voor de uiteindelijk overwinning in de geestelijke strijd van een kind van God. Vertrouwend voor wie wordt aangevochten en bestreden en die zich duizend keer afvraagt: Haal ik het wel, komt het wel goed? Wie eenmaal door deze Geest is levendgemaakt en ingewonnen voor het leven met de Heere, kán niet meer verloren gaan. De Geest kan wel bedroefd worden, en dat is heel erg. De Geest kan ook voor een tijd wijken. Net zoals Prins Immanuël stilletjes wegsliipt, terwijl de burgers van de stad in slaap gevallen zijn. Maar Hij komt terug. Nog één fragment uit *De Heilige Oorlog*. Bunyan beschrijft dat Diabolos voor een tijdje de stad weer in beslag neemt. De diabolisten hebben de stad weer overgenomen. Diabolos komt met zijn leger en stoot een van de poorten omver en ... gaat hij dan heel de stad veroveren? Nee, niet heel de stad. Hij verovert wel *praktisch* heel de stad, maar op één cruciale plek na. Het kasteel in het midden van de stad wordt zo goed bewaakt door meneer Vreze Gods, dat Diabolos daar niet meer kan komen. Wat een troostvolle gedachte! Iemand kan tijdelijk weer onder de bekoring van de zonde komen, maar het diepste innerlijk kan de duivel niet meer in beslag nemen. Dat is namelijk door Iemand anders bezet. En daarom kan Paulus in de beschrijving van zijn persoonlijke geestelijke worsteling in Romeinen 7 tóch schrijven: *'Want ik heb een vermaak in de wet Gods, naar den inwendigen mens'* (Rom. 7:22)!

Strijd en overwinning

Intussen is het wel een dagelijks gevecht. Let daarvoor ook nog even op het woord 'kruisigen' dat in Galaten 5 gebruikt wordt. Het vlees moet gekruisigd worden. Wat is de kruisdood voor een dood? Langzaam en pijnlijk. Er zijn uit de ongewijde geschiedenis voorbeelden van mensen die vier of vijf dagen aan het kruis hingen voordat de laatste levensgeesten geweken waren. Zo is ook de strijd tussen Geest en vlees langdurig en vaak pijnlijk. Toch spoort Gods Woord de gelovigen krachtig aan tot volharding in die strijd. De krachtigste aansporing zit hem daarbij juist in dat woord 'kruis'. Daarbij denken we niet alleen aan het vlees dat moet sterven, maar denken we vooral ook aan Hem, Die als Borg aan het kruishout heeft willen hangen. Als Hij voor Zijn volk tot het uiterste ging, zou dat volk dan niet zijn uiterste best doen om voor Hem te leven?

Wie aan de voet van Zijn kruis leerde knielen en zelf het verlangen kreeg om het vlees te kruisigen, heeft het vaak niet gemakkelijk. Toch is dat het enige bestaan met perspectief. Want de strijd is ongelijk. Het vlees moet het verliezen, de Geest gaat het winnen. Iemand zei eens: ‘Gods volk is als zo’n groep ganzen die je op gezette tijden kunt zien overvliegen.’ In het voorjaar bijvoorbeeld, als ze koers zetten naar het land waar ze eigenlijk thuishoren. In de V-formatie, met één doel voor ogen. Zo gaat de Kerk onder leiding van de Heilige Geest op weg naar Immanuëlsland. Wanneer ze zich maar door die Geest laten leiden, zijn ze één van hart en één van zin. En door de Geest geleid gaan ze huiswaarts. Met de V van vrede. Met de V van vrijheid. Uiteindelijk: met de V van victorie!

Lezen:

Galaten 5:16-26

Efeze 4:17-32

Zingen:

Psalm 108:1

Psalm 119:13 en 18

Psalm 56:4

Psalm 89:8

Gespreksvragen

1. Ook Dordtse Leerregels I § 12 geeft een opsomming van een aantal kenmerken van Gods genade. Zouden er nog meer te noemen zijn? Wat is de waarde van het noemen van kenmerken? En waar moet je voor oppassen?
2. Hanteert u zelf in het beoordelen van geestelijke vraagstukken ook de drieslag Woord, belijdenis en persoonlijk-geestelijke ervaring? Waarom is de volgorde van die drie zo belangrijk?
3. Is het juist om in het licht van de levenslange strijd tussen vlees en Geest te spreken van een ‘overwinningsleven’? Welke gevaren dreigen op dit terrein?
4. Waar ligt uiteindelijk het laatste houvast voor de gelovige: in of buiten de mens? Heeft u dit houvast zelf al mogen vinden?
5. Welke plaats hebben de Persoon en het werk van de Heilige Geest in uw gebeden?